

**Міністерство освіти і науки України
Хмельницька обласна військова адміністрація
Хмельницька обласна рада
Хмельницька міська рада
Департамент освіти і науки ХОДА
Хмельницька облспоживспілка
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Національна спілка краєзнавців України
Хмельницька обласна організація НСКУ
Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України
при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка
ГО «Асоціація вчителів суспільних і гуманітарних дисциплін Хмельниччини»**

Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції

**«ПЕРШІ КРАЄЗНАВЧІ ЧИТАННЯ В ПАМ'ЯТЬ
ПРОФЕСОРА ЛЕВА БАЖЕНОВА»**

**м. Хмельницький
2 червня 2023 р.**

д.і.н. професора М. Ф. Дмитрієнко (м. Бар, вересень 2008 р.). Бар, РВВ Барського ГПК імені Михайла Грушевського. 2008. С.10-14.

2. Баженов Л. В. Магдебурзьке право XI–XV ст. на Поділлі – фундамент сучасного міського самоврядування. *Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції «Барська земля Поділля: європейська спадщина та перспективи сталого розвитку» (до 470-річчя надання місту Бару Магдебурзького пави).* (вересень 2010 р.). *Наукові записки Вінницького ДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія.* Випуск XIX. Вінниця, 2011. С. 8-11.

3. Баженов Л. В. Уродженець Барської землі поет, учений, педагог, громадський діяч Анатолій Подолинний. *Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції «Барська земля Поділля: європейська спадщина та перспективи сталого розвитку» (до 520-річчя з дня народження Бони Сфорца та 120-річчя виходу в світ магістерської дисертації М. Грушевського «Барське староство. Історичні нариси XV–XVIII ст.*(вересень 2014 р.). Вінниця, 2014. С. 106-110.

4. Баженов Л. В. Європейське Магдебурзьке право XIV–XVII ст. на Поділлі – традиція сучасного міського самоврядування. *Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції «Барська земля Поділля: європейська спадщина та перспективи сталого розвитку» (до 615 –річчя першої документальної згадки про м. Ров та 150-річчя з дня народження Михайла Сергійовича Грушевського) (м. Бар, вересень 2016 р.).* Вінниця, 2016. С. 93-97.

5. Баженов Л. В. Розвиток гончарного виробництва на Поділлі в дослідженнях істориків і краєзнавців XIX – початку XXI століття. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Місце барської кераміки в гончарній спадщині України» (м. Бар 12 вересня 2021 р.).* Кам'янець-Подільський: ТОВ Друкарня «Рута», 2021. С. 26-30.

6. Бакалець О. А. Скарби Поділля XIV – середини XVII ст. Документи і матеріали: історико-нумізматичне дослідження. Київ: ВО «О. Філюк», 2017. 200 с.

7. Бакалець О. А. Скарби Барської землі Поділля XIV–XVIII ст.: історико-нумізматичне дослідження. Вінниця: ФОП Рогальська І., 2017. 128 с.

8. Бакалець О. А., Шапринський В., Сулімов Р., Лесько О. Римська монета I–IV на теренах Поділля: історико-нумізматичне дослідження. Вінниця, 2022. 250 с.

УДК 94(477)

Коржик Світлана, голова Летичівської територіальної організації НСКУ

ЛЕВ ВАСИЛЬОВИЧ БАЖЕНОВ – ІНІЦІАТОР ЗАСНУВАННЯ ТА НАТХНЕННИК ДІЯЛЬНОСТІ ЛЕТИЧІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НСКУ У 2009–2022 РОКАХ

Анотація. *Висвітлюється організаційні, науково-дослідні, науково-методичні, пошукові, видавничі результати діяльності Летичівської районної організації НСКУ протягом 13 років, у 2009–2022 роках. У весь цей період ідейним натхненним та наставником її членів був незмінний з 2008 року голова обласної Спілки – Лев Васильович Баженов.*

Ключові слова: *Баженов Л.В., члени спілки, Летичівська районна організація, краєзнавці, науково-практичні конференції, експедиції.*

Annotation. *The article highlights the organizational, scientific-research, scientific-methodical, search, and publishing results of the Letichivska district organization of the National Union of Writers of Ukraine (NUWU) for 13 years, from 2009 to 2022. Throughout this period, the head of the regional union, Lev Vasiliovych Bazhenov, who has been in this position since 2008, was the ideological inspiration and mentor for its members. The article also mentions the members of the*

union, Letichivska district organization, local historians, scientific-practical conferences, and expeditions.

Keywords: *Bazhenov L.V., union members, Letichivska district organization, local historians, scientific-practical conferences, expeditions.*

З ініціативи Лева Васильовича Баженова 9 жовтня 2009 року була утворена Летичівська районна краєзнавча організація. Відбулась ця знаменна на Летичівщині подія під час проведення засідання районного методичного об'єднання учителів суспільних дисциплін, що проходив на базі Суловецької загальноосвітньої школи I-III ступенів. Цей поважний освітянський форум, що трансформувався у районну краєзнавчу конференцію, обрав керівний склад організації у складі 4-х осіб та головою організації – Коржик Світлану Анатоліївну, методиста навчально-методичного центру відділу освіти Летичівської районної державної адміністрації, відомого в районі краєзнавця-дослідника. До складу районної краєзнавчої організації тоді ввійшло десять осіб, переважно учителів історії і правознавства, а також науковий співробітник ДКЗ «Межибіж» – Марущак О. А. та працівник відділу культури, яку обрали заступником голови, Мальчицька І. Б., за фахом – педагог. Секретарем обрали Новіцьку Лілію Олександрівну – учителя історії Летичівського НВК-лицею №1, дослідника історії рідного міста Летичева [1].

На першому організаційному засіданні районної краєзнавчої було затверджено перспективний план роботи районної організації та розроблено рекомендації педагогічним працівникам району щодо поширення краєзнавчого руху в регіоні. У плані роботи визначено було головні завдання краєзнавцям – активізувати роботу щодо створення літописів населених пунктів, трудових колективів, освітніх установ, життєписів окремих осіб. Пропонувалося створити постійну рубрику «Краєзнавець» у районній «Летичівській газеті». Члени організації мали забезпечити активну підготовку до проведення районного краєзнавчого конкурсу «Моя мала батьківщина», що включав декілька номінацій. Ініціатором започаткування конкурсу для учнівської молоді у 2008 році була Коржик С. А., яка розробила Положення про конкурс, який був затверджений наказом відділу освіти Летичівської РДА. Створювався організаційний комітет конкурсу, склад журі.

Голові організації було доручено здійснити певні перетворення, щоб новоутворена краєзнавча організація влилася у професійну творчу Національну спілку краєзнавців України. Лев Васильович надав для цього велику методичну допомогу. Він допоміг і порадами, і особистим прикладом та найбільше допомогли його мотивуючі слова. Період реорганізації районного краєзнавчого осередку тривав майже два роки і включив спочатку у 2011 році лише три дійсних члена НСКУ, які внесли вступні внески, написали заяви про вступ, ознайомившись зі Статутом творчої спілки. Серед трьох осіб – Коржик С. А., голова районного осередку, завідувач районного методичного кабінету, Борисов В. В. – заступник голови осередку, провідний бібліотека-бібліограф районної бібліотеки для дорослих та член спілки Івасюк М. М., начальник відділу освіти Летичівської районної державної адміністрації. Лише у жовтні 2012 року новим членам Спілки з Летичівщини було вручено членські квитки встановленого зразка за підписом Голови Спілки та членські значки.

26 жовтня 2011 року у м. Хмельницькому відбулася друга звітно-виборна конференція обласної організації НСКУ. Голова Летичівського районного осередку була серед тих 54 обраних делегатів від 22 міських і районних осередків спілки, та 48 тих, які з'явилися на конференцію. На конференції було заслухано і обговорено «Звіт про роботу правління Хмельницької обласної організації НСКУ за період з 21 жовтня 2008 – по 26 жовтня 2011 рр.» (доповідач – голова правління, професор Л. В. Баженов) та розглянуто «Звіт про роботу ревізійної комісії» (доповідач – голова І.П. Русий). Після прийняття Постанови конференції, обрано новий склад правління обласної Спілки у складі 35 осіб. Коржик С. А. була обрана до складу правління обласної організації. На завершення відбулося засідання пленуму нового правління, на якому обрано головою правління організації НСКУ члена Правління НСКУ в Києві, доктора історичних наук, професора Баженова Л. В., його заступниками – члена

Правління НСКУ, доктора історичних наук, професора Прокопчука В. С., кандидата історичних наук, доцента Юрія Васильовича Телячого, відповідальним секретарем Роздобудька А. Г., головою ревізійної комісії обласної Спілки обрано представника від Старосинявської районної організації НСКУ Русого І. П. [2].

На той період у членів організації з Летичівщини вже були певні творчі здобутки на краєзнавчій ниві. Ще у 2004 році вийшли перші книги В. Борисова «Повернення із забуття» та «Легенда для нових борців», в яких автор розкрив особливості національно-визвольного руху на теренах краю у 20-х-40-х роках минулого століття, показав героїчні сторінки боротьби українського підпілля 1941-1943 років проти нацистських загарбників в Летичівській окрузі, встановив більше сорока імен його учасників. Тема національно-визвольного руху була продовжена і розширена дослідником у виданнях «Летичівські молодогвардійці» (2008) та «За Україну! За її волю!» (2010).

У виданні «Обпалені війною долі» (2009) показано життєвий і бойовий шлях багатьох учасників Великої Вітчизняної війни з Летичівщини, воїнів-інтернаціоналістів – учасників конфліктів у Кореї, Угорщини, Чехословаччині, Кубі, В'єтнамі, Анголі, Єгипті, Афганістані.

Книга «Гордість і слава Летичівщини» (2010) присвячена Героям Радянського Союзу, Героям Соціалістичної Праці, Героям України та кавалерам ордена Слави трьох ступенів, які народилися в Летичівському районі.

В. Борисов є упорядником хрестоматії «Літературними стежками Летичівщини» (2006), Книги Пам'яті жертв Голодомору та політичних репресій «Без права забуття» (2009), видання В. Вовкодава «Святі імена одержимих» (2006), краєзнавчого нарису Л. Новіцької «Історичними стежками рідного міста» (2009) та книги «Позначені знаком OST» (2013).

Дослідження «Забутий генерал» (2013) присвячено герою громадянської війни, генерал-майору РСЧА І. П. Шевчуку, який народився в с. Чапля на Летичівщині. Статті В. Борисова ввійшли до збірників «Хмельниччина в контексті історії України» (2012), «Деражнянина: минуле і сучасне» (2013), він є одним з упорядників поетичної антології «У серці моєму, Хмельниччина рідна» (2012). У 2013 р. нагороджений Почесною Грамотою Хмельницької облдержадміністрації за перемогу в обласному конкурсі на кращу книгу, публікацію про життя ветеранів війни та праці, дітей війни. Однією з кращих книг області було визнано видання працівника Летичівської центральної районної бібліотеки Володимира Володимировича Борисова «Трагедія і подвиг» (Старосинявщина в роки Другої світової війни) [3, с.1].

Лев Васильович Баженов, як наставник і старший товариш надавав поради голові Летичівського осередку, неодноразово телефонував, надсилав листи по електронній пошті, націлював на співпрацю з обласною організацією, дякував за своєчасно надіслані звіти, нагороджував Почесними грамотами і радів творчим успіхам членів спілки.

У 2013 році районний осередок вже сформувався у районну організацію, поповнившись двома новими членами: Бачинська Н. М. – заступник директора Летичівського НВК – гімназії №2, вчитель історії та Дмухівська О. І. – директор Летичівської районної бібліотеки, вчитель історії згідно диплома провищу освіти.

10 жовтня у м. Хмельницькому відбулася третя звітно-виборна конференція Хмельницької обласної організації НСКУ, яка заслухала звітну доповідь про діяльність Спілки за період з 21 жовтня 2011 року по 10 жовтня 2014 року, та звіт про роботу ревізійної комісії. У роботі конференції від Летичівської організації взяв участь Борисов В. В. У виступах делегати накреслили подальшу діяльність організації до 2020 року. Конференція обрала новий склад правління в складі 35 осіб, президію правління в кількості 11 осіб. Головою обласної Спілки знову обрано доктора історичних наук, професора, академіка УАІН Л. В. Баженова [2].

У 2014 році Летичівською районною організацією було започатковано проведення районної краєзнавчої науково-практичної конференції учнівської молоді «Історія держави розпочинається з історії рідного краю», яка відбулася 6 листопада 2014 року у залі засідань Летичівської районної ради за участі керівництва району [4, с.6].

Летичівська районна організація НСКУ надавала практичну та методичну допомогу у проведенні восени цього ж року на базі Летичівського НВК - гімназії №2 Всеукраїнського науково-практичного семінару з питань національно-патріотичного виховання учнівської молоді. Гімназія – школа козацького гарту, на базі якої більше семи років успішно діє осередок Летичівського козацького куреня «Летичівська січ»[5, с.6].

До Лева Васильовича завжди можна було звернутися за допомогою, чи порадою. Він підтримував усі ініціативи, переконуючи у їх потребності і важливості, як, наприклад, створення шкільного музею. Тому натхненна його порадами Летичівська районна організація надала методичну та практичну допомогу у відкритті Музею історії освіти Меджибожа. Ця знаменна подія відбулася 17 березня 2015 року Меджибізькій загальноосвітній школі, яка у цей день гостинно зустрічала відвідувачів, що завітали на обласний семінар-практикум заступників директорів з навчально-виховної роботи – слухачів курсів Хмельницького обласного педагогічного інституту. Темою педагогічної практики слухачів курсів стала «Управлінська діяльність керівників загальноосвітнього навчального закладу щодо розвитку творчої особистості на засадах краєзнавчої роботи по вивченню історії рідного краю» [6].

Під егідою районної краєзнавчої організації 26 травня 2016 року на базі Меджибізької ЗОШ I-III ступенів відбулася також учнівська науково-практична конференція на тему: «Меджибоже мій!», присвячена 870 річниці заснування Меджибожа.

За участі Летичівського районного осередку НСКУ у 2017 р. реалізовувався проект «Летичівщина – мій рідний край», серцевиною якого стала діяльність експедиції вчителів та учнів загальноосвітніх шкіл з дослідження історичного минулого району та його населених пунктів. Складовою частиною експедиції було з'ясування фронтів шляхів військових частин, що визволяли села і м. Летичів від нацистської окупації в березні 1944 р. Результатом роботи експедиції стало поповнення новими матеріалами і артефактами шкільних музеїв району та організація проведення в навчальних закладах конференцій і читань [7; 8, с.2].

У звіті про діяльність обласної Спілки та районних організацій за 2017 рік Лев Васильович наголошував: «Основна увага правління обласної Спілки краєзнавців та в її складі міських і районних організацій у 2017 р. приділялась залученню членів НСКУ до науково-дослідної роботи з регіоналістики Поділля-Хмельниччини, підготовці і виданню ними монографій, науково-популярних книг, буклетів, покажчиків, статей з різних аспектів історії, культури і природи краю, а також впровадженню результатів наукових і науково-методичних досліджень в освіту Хмельниччини та видання науково-краєзнавчої літератури. У міських і районних відділеннях члени НСКУ – вчителі активно займалися з учнівською молоддю в плані підготовки старшокласників до різних форм краєзнавчої шкільної і позакласної роботи, написання конкурсних робіт у системі Хмельницького територіального відділення МАН та для участі в місцевих, обласних і всеукраїнських учнівських олімпіадах з поділлязнавчої історичної, краєзнавчої, географічної, природничої тематики» [7].

Успіх кожного нашого спілчанина важливий, тому районна організація готувала подання на відзначення творчих здобутків члена НСКУ, а 16 червня 2016 року в приміщенні Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки на Пленумі правління Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України голова правління обласної спілки Лев Баженов вручив Володимирі Борисову звання «Почесний краєзнавець України» [3].

Інші члени районної організації теж активно працюють на краєзнавчій ниві. Так, зокрема, голова районної краєзнавчої Спілки підготувала переможця (1 місце) обласного етапу Всеукраїнського конкурсу «Вчимося заповідувати» (грудень, 2015р.) – ученицю 6-б класу Летичівського НВК №1 «ЗОШ I-III ступенів-ліцей» Демюк Діану та отримала грамоту Хмельницького обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (наказ №117 від 04.12.2015р.) [9].

Коржик Світлана уміло налагодила міжнародні зв'язки з школами у Польщі. У 2015 році спільно із школою-гімназією імені Папи римського Павла II у містечку Посквітов гміни Івановіци, успішно реалізували міжнародний мережевий природоохоронний проект «Осінь

дивиться мені у вічі...». Як волонтер, Світлана Анатоліївна стала викладачем дитячої недільної школи «Зерна добра», яка діє при Державному історико-культурному заповіднику «Межибіж». Реалізовувала на заняттях власний авторський краєзнавчий курс «Дванадцять подорожей Колобка» [10].

Науковість, глибина, ґрунтовний виклад властиві виступам Коржик С. А. на районних, обласних, всеукраїнських семінарах, творчих зустрічах, конференціях. Учасник 35 науково-методичних та науково-краєзнавчих конференцій, до кожної з яких було підготовлено наукові доповіді. До підготовки деяких з них отримувала консультації від Лева Васильовича. Неодноразовий переможець обласної педагогічної виставки «Освіта Хмельниччини на шляхах реформування» та автор друкованих методичних посібників: «Краєзнавчий підхід у викладанні уроків природознавства у 5 класі» (2016р. – Диплом II ступеня), «Туристсько-рекреаційний потенціал Летичівщини: суспільно-географічні особливості» (2016р. – Диплом II ступеня). У 2017–2022 роках науково-дослідна робота районного відділення обласної Спілки була спрямована на науково-організаційну участь, залучення всіх членів НСКУ, науковців, краєзнавців-аматорів у справі підготовки та відзначення таких актуальних для суспільства історичних подій в Україні і на Хмельниччині: відзначення 100-річчя Української революції 1917–1921 рр.; 85-річчя геноциду-голодомору 1932–1933 рр. в Україні та на Хмельниччині; 80-річчя розгулу політичних репресій в Україні; 500-річчя Реформації у Європі та ін. [11, с. 8]

Головною інновацією для розвитку нормативної бази і практичної сторони діяльності всієї структури районної та обласної організації НСКУ стали реалізація виконання обласної «Програми розвитку краєзнавства в Хмельницькій області до 2020 року», а також реалізація рішень IV і V з'їздів Національної спілки краєзнавців України (2008, 2012) [9].

У червні 2017 р. за ініціативи президій обласної та Хмельницької міської організацій НСКУ було організовані установчі збори представників православного духовенства, науковців і краєзнавців, які заснували нову громадсько-краєзнавчу інституцію – Хмельницький обласний церковно-історичний комітет, головою якого було обрано відомого релігієзнавця, кандидата історичних наук, доцента Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, голову міської організації НСКУ Блажевича Юрія Івановича. Мета цього товариства продовжити справу діючого у 1865–1921 рр. Подільського церковного історико-археологічного товариства, керованого Ю. Й. Сіцінським, здійснювати дослідження духовного життя на Хмельниччині, готувати відповідні конференції та видавати науково-краєзнавчу літературу. Голова Летичівської районної організації стала активним членом новоствореної організації та активним дописувачем часопису «Праці церковно-історичного товариства» [12]. Голова районної краєзнавчої організації Коржик С. А. активно сприяла, щоб напередодні відзначення Всесвітнього Дня туризму, який відбувається щороку 27 вересня, працівники Летичівської районної державної адміністрації відвідали Меджибізьку фортецю. У той день наукові співробітники державного історико-культурного заповідника «Межибіж» організували для державних службовців семінар «ДІКЗ «Межибіж» та містечко Меджибіж як об'єкти світової культурної спадщини в умовах децентралізації» [13, с. 2].

Протягом двох днів – 30 та 31 жовтня на Летичівщині працювала науково-краєзнавча експедиція «Історико-культурна спадщина Хмельниччини: проблеми збереження», присвячена 80-річчю утворення Хмельницької області та 10-річчю надання Національній спілці краєзнавців України статусу творчої, організована Національною спілкою краєзнавців України. Поважна делегація була представлена науковцями, журналістами, керівниками музейних установ, головами обласних організацій НСКУ, на чолі з Реєнтом Олександром Петровичем, головою НСКУ, заступником директора Інституту історії України НАН України, членом-кореспондентом НАН України, доктором історичних наук.

Маршрут експедиції: Київ – село Пасічна – село Пилява – Меджибіж – Летичів – Старокостянтинів – Самчики – Любар – Київ. Мета експедиції: вивчення досвіду роботи краєзнавців Хмельниччини, зокрема в галузі шкільного краєзнавства; привернення уваги громадськості до питань дослідження і збереження культурного надбання краю.

У Меджибожі 30 жовтня науковці відвідали Державний історико-культурний заповідник “Межибіж”, де ознайомилися з ходом реставрації палацу Сенявських – складової частини комплексу пам’яток національного значення, ініціатива порятунку якого від руйнування належить академіку НАН України Петру Троньку. Цього дня голова НСКУ Олександр Реснт відзначив краєзнавців спілчанськими відзнаками, зокрема голову Летичівської районної організації НСКУ Світлану Коржик – Подякою. У Летичеві краєзнавча експедиція розпочалася на другий день – 31 жовтня (рис.1.). Краєзнавці мали змогу оглянути Санктуарій Летичівської Богородиці, почути розповідь про його більш, ніж 400-річну історію, традиції та сучасний розвиток від отця Адама Пшивускі– настоятеля римсько-католицької парафії Внебовзяття Пресвятої Діви Марії в смт. Летичів та хранителя Санктуарію (з 2003 року). Вразила усіх трепетна історія про Культ Летичівської Богородиці. Цариця Поділля і Волині бере свої початки з Апостольського Престолу 1778 року [14, с.1]. Про цю важливу подію на теренах Хмельниччини піднесено звітував голова обласної Спільки Лев Баженов: «Головою районного осередку НСКУ плідно працює завідувач відділу освіти, культури, молоді та спорту Летичівської райдержадміністрації Світлана Анатоліївна Коржик, яка також відзначилась у проведенні по Летичівщині науково-краєзнавчої експедиції НСКУ 30-31 жовтня 2017 р. Вона бере діяльну участь у роботі засідань президії, пленумів і конференцій обласної Спільки краєзнавців, публікує історичні книги про Летичівщину, матеріали, нариси про села краю в наукових збірниках та місцевих газетах, вчасно подає звіти про діяльність свого осередку НСКУ, має подяки президії НСКУ (м. Київ), почесні грамоти обласної спільки краєзнавців» [7, с. 28-31].

З метою гідного відзначення визначної дати – 95 утворення Летичівського району, вивчення і збереження історії рідного краю, поширення кращих трудових традицій, уславлення особливих заслуг наших земляків заради подальшого розвитку Летичівського району у Летичівському НВК №1 «ЗОШ I-III ступенів навесні 2018 року відбулася учнівська науково-краєзнавча конференція «Летичівському району - 95!», що традиційно відбувається під девізом «Історія держави розпочинається з історії рідного краю» [15, с. 6].

2017-2018 роки в нашій країні пройшли під гаслом відзначення 100-річчя Української національної революції 1917–1921 рр., правонаступником якої в державотворчих, демократичних і культурницьких процесах є нинішня незалежна Україна. В епіцентрі драматичних подій Української революції тоді опинилася Летичівська земля в складі Поділля-Хмельниччини, під час яких чітко окреслилося протистояння і боротьба за владу між більшовиками та українськими патріотами, а після перемоги перших, у 1921–1924 рр. тут спалахнуло національно-визвольне повстання проти радянського режиму, кероване Яковом Гальчевським (отаманом Орлом). Лев Васильович Баженов виступив рецензентом книги Світлани Коржик та високо оцінив дане краєзнавче видання: «Результатом копіткої праці авторка створила книгу «Летичів та Летичівщина у вирі Української революції 1917–1921 рр.», яка вперше в історіографії розкриває, систематизує і узагальнює найповніше у комплексі всі аспекти і складнощі подій борні на терені цього краю у контексті Української революції, подає об’єктивно і правдиво їх опис, розглядає повсякдення, побутові явища, настрої, вчинки, боротьбу за землю, людські права і свободи й інші прагнення місцевого населення, повертає прийдешнім поколінням чимало забутих імен діячів і учасників, характеризує їх» [16, с. 3].

Обласна організація НСКУ та її осередки підтримали реалізацію Всеукраїнського науково-просвітницького та історико-краєзнавчого проекту «Місця пам’яті Української революції 1917–1921 рр. на Хмельниччині. Зокрема, переможцем в обласному етапі цього конкурсу стала група учнів краєзнавців Летичівського ліцею [17, с. 40].

Пленум обласної організації НСКУ 10.12.2019 р. розглянув і обговорив декілька важливих питань, у тому числі: «Звіт Летичівської районної організації НСКУ в 2019 році» (доп. голова осередку Коржик С. А.) [17, с. 5].

Творчі напрацювання краєзнавців були гідно відзначені. Так, у вересні 2022 року учнівська команда Летичівського ліцею №1 «Непереможні» під керівництвом учительки Ірини Анатоліївни Віхтюк взяла участь у обласній інтелектуальній грі «History Stories» з

нагоди 85-річчя Хмельницької області. Команда посіла II місце серед навчальних закладів Хмельниччини і була відзначена дипломом Департаменту освіти, науки, молоді та спорту Хмельницької обласної державної адміністрації.

У листопаді 2022 року член НСКУ Володимир Борисов став переможцем щорічного Всеукраїнського літературного конкурсу імені Олени Теліги та Олега Ольжича – 2022 «Тільки тим дана перемога, хто у болі сміється зміг!» у номінації «Документально-публіцистичні твори», де було представлено 54 роботи, з публікацією «Ми ще прийдемо у ваше життя...» (Антинацистське підпілля ОУН на Летичівщині в роки Другої світової війни»).

З відходом Лева Васильовича Баженова краєзнавча спільнота Летичівщини втратила прекрасну людину, професіонала, мудрого викладача і наставника. Велика втрата для всіх, хто любить Україну, рідне Поділля. Для Летичівської районної Спілки Лев Васильович був людиною, яка надихала своїм оптимізмом, енергійністю та позитивним поглядом на життя. Члени організації завжди будуть використовувати та перечитувати його праці, згадувати моральні настанови, його мотивацію.

Список використаних джерел та літератури

1. Протокол №1 зборів Летичівської районної краєзнавчої організації. 2009. 9 листоп. 4 с. (зберігається в архіві організації).
2. Звіт про діяльність Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України та її міських і районних осередків за 2012–2016 рр., Кам'янець-Подільський. Хмельницький, 2017.
3. Коржик С.А. Звання Почесного краєзнавця України - у нашого земляка. Летичівська газета. 2016. 8 лип. 8 с.
4. Коржик С. А. Дорогами слави і безсмертя. *Летичівська газета*. 2014. 14 лист. 8 с.
5. Коржик С. А. Учасників Всеукраїнської конференції зустрічали на летичівській землі. Летичівська газета. 2014. 3 жовт. 8 с.
6. Формування компетентної особистості засобами шкільного краєзнавства / Коржик С., Пупиш З. *Варіативність. Інноваційність. Результативність. Управління: Часопис кафедри менеджменту та освітніх технологій ХОІППО*. Хмельницький, 2015. Випуск 6. С. 56-58.
7. Звіт про діяльність Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України та її міських і районних осередків за 2017 р., Кам'янець-Подільський. Хмельницький, 2017.
8. Коржик С. А. Успішний старт краєзнавчої експедиції. *Летичівська газета*. 2015. 13 лист. 8 с.
9. Реалізуємо «Програму розвитку краєзнавства в Хмельницькій області до 2020 року»: матеріали про діяльність Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України у 2015 році /авт.-уклад. Л.В.Баженов. Хмельницький; Кам'янець-Подільський: Центр дослідження історії Поділля, 2016. 40 с.
10. Пізнаємо рідний край, або 12 подорожей Колобка. *Світлана Коржик*. URL: <https://krajkolobok.blogspot.com/>. (Дата звернення 12.05.2023.).
11. Коржик.С.А. Бережемо пам'ять про подвиг. Летичівська газета. 2018. 24 травн. 8 с.
12. Коржик.С.А. Протестантські релігійні організації Летичівського району : історія та сучасність [Текст] *Праці Хмельницького церковно-історичного товариства / Хмельниц. церковно-іст. т-во, Хмельниц. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України*. Хмельницький : [б. в.], 2020. Вип. 1. С. 211 - 220.
13. Коржик С. А. Державні службовці відзначили День туризму. *Летичівська газета*. 2017. 6 жовт. 8 с.
14. Коржик С.А. Науково-краєзнавча експедиція на теренах Летичівщини. *Летичівська газета*. 2017. 10 листоп. 8 с.
15. Коржик С.А. Історія держави розпочинається з історії рідного краю. *Летичівська газета*. 2018. 13 грудн. 8 с.

16. Коржик С.А. Летичів та Летичівщина у вирі Української революції 1917–1921рр. (До 100-річчя Укр. Революції). Хмельницький: ФОП Стрихар А.М., 2019. С. 91.

17. Звіт про діяльність Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України та її міських і районних осередків за 2019 р., Кам'янець-Подільський, Хмельницький, 2019.

УДК 930(477)Баженов

Яблонська Діана, доктор філософії в галузі історії, асистент кафедри всесвітньої історії, керівник відділу моніторингу якості підготовки фахівців та підвищення їх кваліфікації Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

МОЯ НАУКОВА СПІВПРАЦЯ ІЗ ПРОФЕСОРОМ Л. В. БАЖЕНОВИМ

Анотація. У статті розкривається наукова співпраця випускниці історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Діани Яблонської із доктором історичних наук, професором Левом Васильовичем Баженовим. Звернено увагу на роботу студентського наукового гуртка та перші публікації під керівництвом досвідченого історика.

Ключові слова: Баженов Лев Васильович, професор, наукова робота, гурток, стаття, конференція, навчання.

Annotation. The article reveals the scientific cooperation of Diana Yablonska, a graduate of the Faculty of History of Kamianets-Podilskiy Ivan Ohiienko National University, with Doctor of Historical Sciences, Professor Lev Vasyliovych Bazhenov. Attention is drawn to the work of the student scientific group and the first publications under the guidance of an experienced historian.

Key words: Bazhenov Lev Vasyliovych, professor, scientific work, circle, article, conference, training.

Вважаю, що люди можуть досягти певного успіху або бути дуже успішними в тих сферах, які їм до вподоби. Щодо історії, то це та наука, що має магічну силу і притягує найбільш розсудливих та залюблених у минуле. Це підтверджує, зокрема, і мій невеликий досвід. Інтерес до історичних подій, зокрема місцевих, у мене з'явився ще у шкільні роки. Після завершення Чемеровецького НВК № 1 вирішила пов'язати своє майбутнє саме з історією. Заклад вищої освіти обрала одразу – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. У 2010 р. розпочалося моє навчання на спеціальності 014 Середня освіта (Історія). Отримання ступеня бакалавра з історії, а згодом й магістра, в одному з перших державних українських університетів нашої країни, відкривало перспективи серйозно збагатити свої знання, зростати особистісно і професійно. Тож першокурсницею вирішила спробувати себе в науці. Маючи мізерний досвід, який тоді обмежувався науковим проектом у Малій академії наук, була впевнена, що розвинути свої здібності зможу під керівництвом вчених історичного факультету, серед яких виокремлювався Лев Васильович Баженов.

Навчання на першому курсі для вчорашньої школярки було нелегким, але водночас і цікавим. Щодня отримуючи великий об'єм навчальної інформації для засвоєння, не втрачала прагнення стати істориком. Так, під час занять з «Історії стародавнього Сходу», «Історії стародавньої Греції та Риму», «Основ наукових досліджень» та «Вступу до спеціальності» професор Лев Баженов не раз позитивно відгукувався про мої перші успіхи. Завдяки цьому ще в першому семестрі він запросив мене до роботи у студентському науковому гурту (СНГ) «Всесвітня та регіональна історія», яким керував. З цього розпочався мій шлях у науку. Разом зі своїми однокурсниками розвивала свої перші дослідницькі уміння, реалізовувала прагнення до наукового пошуку, намагалася розібратися в актуальних наукових питаннях та примножити